

Kulturdepartementet  
103 33 Stockholm

## Yttrande över betänkandet ”Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige” (SOU 2018:18)

### **Allmän kommentar**

Alla människor har andliga behov. Staten ska inte ge svar på hur detta behov ska fyllas eller hur det ska uttryckas, men staten ska skapa förutsättningar för att människors andliga behov tillfredsställs. Pingst välkomnar därför att utredningen anser att religionsfriheten ska ses som det huvudsakliga motivet för staten att stödja trossamfunden.

Med tanke på de likställighetsskäl mellan Svenska kyrkan och övriga trossamfund som ligger till grund för det statliga stödet till trossamfunden, menar Pingst att det är dags att sluta särbehandla Svenska kyrkan. Det har snart gått två decennier sedan staten och kyrkan skildes åt. Ändå åtnjuter Svenska kyrkan genom lag en positiv särställning. Om staten vill förhålla sig neutral gentemot trossamfunden måste förändring ske.

### **Sammanfattning**

Pingst får en felaktig beskrivning när utredning skriver att Pingströrelsen kom att innefatta ett politiskt parti. Det är missvisande när utredningen avstår från att i detta sammanhang nämna den för Pingströrelsen från begynnelsen karaktäristiska missionsverksamheten och det sociala arbetet för utslagna människor

Pingst vill att regeringen ska pröva möjligheten med skattereduktion eller avskaffande av mervärdesskatten och arbetsgivaravgiften för trossamfund.

Samhällsnyttiga insatser som sociala verksamheter ska inte vara avgörande eller ens en parameter i beaktandet av ett trossamfund. Även religiösa gemenskaper som inte anses bidra till samhällsnyttan har ett egenvärde och stödberättigande utifrån religionsfriheten. Pingst reagerar också på andra krav som ställs. Hur lovvärt det än är

med jämställdhet i styrelser kan det inte bli ett krav som ställs för att trossamfund ska få del av statliga bidrag som ska främja religionsfriheten.

Pingst motsätter sig tanken på att inkludera sekulära livsåskådningar i begreppet trossamfund eftersom det riskerar att ske på bekostnad av trovärdigheten för begreppet trossamfund.

Förslagen om sänkt gräns för antalet betjänande samt förändrade villkor för organisationsbidraget lär medföra årliga förändringar när det gäller antalet bidragsberättigade till organisationsbidraget och hur mycket som tas från denna budgetpost till andra bidrag. Pingst motsätter sig detta eftersom det skulle försvåra möjligheten för församlingar och trossamfund att upprätta en budget som sträcker sig över mer än ett år. Därmed blir denna förändring ett hinder för att bedriva en långsiktigt inriktad religiös verksamhet som är själva grundtanken med det statliga stödet.

Med tanke på att regeringen tillsatt utredningen *Demokrativillkoren i statlig bidragsgivning (Ku 2018:01)* är det märkligt om trossamfunden ska behandlas separat. Pingst menar att regeringen bör avvakta Ku 2018:01 innan den går vidare med förslagen från SOU 2018:18.

Pingst vill påminna om att ett samhälles värderingar och synsätt kan justeras från ett årtionde till ett annat. Detta är en sanning som inte riktigt märks i utredningen, men den visar sig tydligt när det gäller synen på barnens ställning i samhället. I ljuset av denna värderingsombytlighet ställs frågan hur långt statens krav på anpassning ska sträcka sig eftersom det finns uppenbara skillnader i synsätt mellan trossamfund och rådande samhällsnormer när det exempelvis kommer till sexualitet och äktenskapet. Utan troheten till urkunder och lära förlorar trossamfunden grunden för sin verksamhet. Människor kan samlas till gemensam religionsutövning först när de har en trosuppfattning som förenar dem.

När det gäller exkluderingsgrunder ställer sig Pingst frågande till varför utredningen inte valt att utgå från rådande lagstiftning som hanterar exempelvis våld och diskriminering. Det är också anmärkningsvärt att ett helt trossamfund ska exkluderas om en enskild företrädare bryter mot demokratikriterierna. Något motsvarande har inte ansetts nödvändigt inom andra delar av civilsamhället.

Pingst är kritisk till förslaget om återkrav och även här är det värdefullt med en jämförelse av villkoren för andra statliga bidrag. Ta exempelvis presstödet som utbetalas till en tidning även om en enskild publicering skulle fällas för förtal.

Om regeringen beaktar förslagen om nya och justerade bidragsformer anser Pingst att budgetanslaget i den statliga budgeten måste ökas.

Pingst tycker att det råder orättvisa när Svenska kyrkan inte behöver inhämta skriftligt samtycke från de personer vilkas avgifter ska tas in med statlig hjälp, liksom att Svenska kyrkan till skillnad från övriga trossamfund inte behöver uppfylla några särskilda villkor för att få statlig avgiftshjälp.

Den föreslagna anmälningsskyldigheten gäller mer än förändrade organisatoriska förutsättningar, den omfattar även brott mot demokratikriterierna. Eftersom det räcker med att en av trossamfundets företrädare eller en inbjuden talare gjort sig skyldig, är det ett vittgående krav och frågan är hur rimligt det är att anmälan ska göras inom några dagar från det att de ändrade förhållandena uppmärksammades. Ska anmälan ske skyndsamt även om man inte är säker på vad som verkligen hänt?

Pingst föreslår i stället att trossamfundet åläggs en skyldighet att informera myndigheten och påbörja en internundersökning för att kunna säkerställa sig om vad som har hänt innan en anmälan görs. Det är värt att påminna regeringen om att utredningen konstaterar att frikyrkorörelsen ofta hade en antihierarkisk prägel vilket verkligen har gällt Pingströrelsen som blev trossamfundet *Pingst – fria församlingar i samverkan* efter beslut vid rådslag för riksföreningen den 7 maj 2004.

### ***Kapitel 3 – Det religiösa landskapet i förändring***

I beskrivningen av Pingst (s93) kopplas Kristdemokraterna och Pingströrelsen samman. Lewi Pethrus var mycket riktigt en pådrivande kraft för partibildningen och i detta avseende den mest framträdande av initiativtagarna, men det var inte Pingströrelsen som bildade ett politiskt parti. Tvärtom. Pingstpastorerna i större städer som Malmö, Göteborg och Umeå var uttalat skeptiska. Willis Säwe, föreståndare för landets största pingstförsamling tillika redaktör för Pingströrelsens dåvarande husorgan veckotidningen Evangelii Härold, skrev en ledare den 17 september samma år som KDS bildats där han klargjorde att partibildningen inte hade med pingstförsamlingarna att göra. Säwe skrev: "Pingstväckelsen såsom sådan står följaktligen helt fri från allt vad politik heter."

När en statlig utredning i introduktionen av ett trossamfund skriver att det "kom att innefatta" ett politiskt parti blir det fel. Både för trossamfundet och partiet. Presentationen av Pingst blir dessutom helt missvisande när utredningen avstår från att i detta sammanhang nämna den för Pingströrelsen från begynnelsen karaktäristiska missionsverksamheten och det sociala arbetet för utslagna människor. Detta berörs förvisso senare i utredningen, men nu är introduktionen av Pingst anmärkningsvärt vinklad.

Utredningen har svårt att placera de kristna trossamfunden i rätt kategorier. Pingst är en av Sveriges största frikyrkor men i redogörelsen över antalet anställda i trossamfunden sätts Pingst tillsammans med "de lutherska kyrkorna" (s102) och nämns inte i uppräknningen av de andra frikyrkorna. Nästa gång antalet anställda i trossamfunden redovisas i kapitel 9 (s196) beskrivs Pingst som en av "de större historiskt etablerade frikyrkorna" men nu kallas även EFS för frikyrka. Detta är fel eftersom EFS är en inomkyrklig rörelse i Svenska kyrkan och har ett särskilt avtal med denna vilket gör att deras andliga ledare är prästvigda i Svenska kyrkan. Något motsvarande finns inte i någon frikyrka.

### ***Kapitel 5 – Internationell jämförelse***

Utredningen borde ha tittat mer på de länder där trossamfunden ges särskilda skattelättnader och jämfört detta med effekterna som statligt stöd ger. Nu stannar



utredningen endast vid ett konstaterande att detta finns i flera EU-länder, men redovisar inte hur det fungerar med skattereduktioner och dess för- respektive nackdelar med skattelättnader.

Med tanke på att det i redogörelsen av hur det statliga stödet tillkom hänvisas till riksdagsmotioner om hur höjningar av mervärdesskatten och arbetsgivaravgiften som hade drabbat frikyrkorna hårt (s88), anser Pingst att regeringen ska pröva möjligheten med skattereduktion eller avskaffande av dessa skatter för trossamfund innan regeringen ser över bidragsformerna.

### ***Kapitel 9 – Trossamfundsstödet och dess effekter***

Utredningen skriver att Pingst inte anses vara beroende av avgiftshjälpen. Men sett ur ett nationellt perspektiv är Pingst som trossamfund beroende av den eftersom den är en intäkt som till 30 procent tillfaller riksorganisationen.

Till skillnad från Svenska kyrkan får frikyrkor som regel ingen statlig ersättning för underhåll av befintliga lokaler även om de har ett antikvariskt värde som kräver särskilt underhåll. De historiska frikyrkorna är en del av den svenska folkrörelsen och har haft en avgörande betydelse i demokratiseringen av Sverige. Därmed står missionshus och kapell som monument som talar för att det fanns platser och sammanhang där kvinnor var jämställda med män i en tid då det inte var fallet.

### ***Kapitel 10 – Motiv, mål och stödformer***

Utredningen har landat i uppfattningen att staten i första hand bör stödja trossamfunden ur religionsfrihetssynpunkt. Samtidigt framhålls samhällsnyttan som ett viktigt stödmotiv och argumenten för detta ges mycket utrymme. Men utredningen har konstaterat i den internationella jämförelsen att ”det är ovanligt att stödet, såsom i Sverige, motiveras av samhällsnyttan”. Varför blir det inte mer än en notering?

Det sociala arbetet fanns redan från begynnelsen när Lewi Pethrus började med sin församlingsverksamhet i Stockholm och det sociala ansvarstagandet återfinns hos Pingstförsamlingar runtom i världen. Likväl är det Pingsts uppfattning att det vore både farligt och fel om stödet till trossamfund värderas i vad trossamfunden genererar i samhällsnytta. Församlingen utgör genom gudstjänstlivet en självklar mötesplats för människor i olika åldersgrupper utifrån skilda samhällsklasser och härkomst vilket bidrar till en god och tryggare samhällsgemenskap. Församlingen erbjuder självård liksom stöd till ensamma och utsatta. Men Pingst menar att inga sociala verksamheter ska vara avgörande eller ens en parameter i beaktandet av ett trossamfund. Även religiösa gemenskaper som inte bidrar med något motsvarande av här nämnda har ett egenvärde och stödberättigande utifrån religionsfriheten.

Ett av de nuvarande kraven för att vara bidragsberättigad är att trossamfunden ska bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. Nu föreslår utredningen att detta blir en målsättning för stödet istället för en förutsättning för att få ta del av det. Därmed görs trossamfunden till ett instrument för att uppnå ett mål. Pingst menar att trossamfundet i sig är ett mål.

När utredningen vill ha en målsättning som avser insatser för att fler kvinnor ska ingå i styrelserna, väljas till ledande positioner eller utbildningar av samfundsföreträdare i frågor om jämställdhet och likabehandling, blir bidragen riktade och av den karaktären att de faktiskt påverkar trossamfundets inre liv. Hur lovvärt det än är med jämställdhet kan inte detta vara ett krav som ställs för att trossamfund ska få del av eller utgöra ett mål med ett statligt bidrag som ska främja religionsfriheten.

Utredningen föreslår utbildningar i grundläggande värderingar. Men vems världsbild ska vara rådande i församlingen när tidsandan krockar med religionsfriheten?

Ska församlingar som predikar att mänsklig sexualitet endast hör hemma i ett traditionellt äktenskap anses inskränka människors sexuella frihet och därmed behöva utbildas? Kan ett samtal kring HBTQ-frågor i församlingen leda till krav på utbildning av församlingens företrädare?

### ***Kapitel 11 – Formella villkor för statligt stöd***

Det är bra att stödet till trossamfund avgränsas till just religiös verksamhet. Skulle begreppet utvidgas är det en risk att det sker på bekostnad av trovärdigheten för begreppet trossamfund. Därför motsätter sig Pingst tanken på att inkludera sekulära livsåskådningar i begreppet trossamfund.

Förslagen att minska antalet betjänade i trossamfund till 1000 personer samt att inte behöva disponera egna lokaler eller finnas på fler orter i Sverige, kan vid en första anblick ses som direkt gynnande för mindre trosgemenskaper. Men det riskerar att få negativa följder. Det statliga bidraget ska skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en långsiktigt inriktad religiös verksamhet och det förutsätter att trossamfunden har möjligheten att kunna göra en långsiktig planering. Hur ska det gå att upprätta en budget som sträcker sig över mer än ett år om man inte vet hur stora intäkterna blir?

Med utredningens förslag skulle fler bidragsberättigade resultera i att fler beviljas organisationsbidrag vilket gör att andelen av de medel som staten avsatt till organisationsbidrag blir mindre för respektive trossamfund om inte regeringen samtidigt höjer denna budgetpost i motsvarande takt. Denna risk är särskilt överhängande eftersom utredningen även förespråkar att organisationsbidraget ska minskas till förmån för mer riktade bidrag. Sammantaget skulle detta medföra att det årliga organisationsbidraget som ett trossamfund får, kan variera från ett år till ett annat och det skulle inte främja grundtanken med det statliga stödet till trossamfunden eftersom det hämmar en bidragsberoende församlings långsiktiga planering.

### ***Kapitel 12 – Ett förtydligt demokratikriterium***

Med tanke på att regeringen tillsatt utredningen *Demokrativillkoren i statlig bidragsgivning (Ku 2018:01)* är det märkligt om trossamfunden ska behandlas separat. Pingst menar att regeringen bör avvakta Ku 2018:01 innan den går vidare med förslagen från SOU 2018:18.

Pingst vill påminna om att ett samhälles värderingar och synsätt kan justeras från ett årtionde till ett annat. Detta är en sanning som inte riktigt märks i utredningen, men den visar sig tydligt när det gäller synen på barnens ställning i samhället.

Jämför exempelvis de förslag som den statliga utredningen "Sexualbrottskommittén", (SOU 1982:61) kom med. Där föreslogs att den så kallade incestparagrafen skulle avskaffas. Far- och morföräldrar skulle enligt förslaget tillåtas ha sexuellt umgänge med barnbarnet om det fyllt 15 år. Sex mellan föräldrar och barn skulle bli lagligt om barnet hade fyllt 18 år. En 19-årig broder skulle få ha sexuellt umgänge med en 12-årig syster utan någon åtgärd från samhällets sida, förutsatt att förbindelsen var frivillig.

För 20 år sedan debatterades om innehav av barnpornografi skulle kriminaliseras. Justitiekanslern skrev i ett nästan 50 sidor långt yttrande där han inte tog ställning för eller emot förslaget att kriminalisera innehav av barnpornografi. Justitiekanslern menade att det kunde vara försvarligt att visa barnpornografi i vissa sammanhang och ansåg att det måste kunna göras undantag från förbudet att sprida barnporr när det gällde seriös nyhetsförmedling, opinionsbildning eller konstnärliga och vetenskapliga sammanhang. Dessa undantag måste skyddas i grundlagen, menade Justitiekanslern som inte var ensam om sin åsikt. Bland de politiska partierna var det endast Kristdemokraterna som från första början motsatte sig förslaget om incest och var den pådrivande kraften för en kriminalisering av innehav av barnpornografi.

Denna jämförelse visar att grundläggande värderingar i samhället har justerats under en period av tre decennier. Särskilt relevant är detta exempel eftersom kristna röster höjdes mot förslagen i Sexualbrottskommittén och för kriminalisering under debatten om innehav av barnpornografi skulle kriminaliseras.

I ljuset av denna värderingsombytlighet ställs frågan hur långt statens krav på anpassning ska sträcka sig eftersom det finns uppenbara skillnader i synsätt mellan trossamfund och rådande samhällsnormer när det exempelvis kommer till sexualitet och äktenskapet. Utan troheten till urkunder och lära förlorar trossamfundet grunden för sin verksamhet. Människor kan samlas till gemensam religionsutövning först när de har en trosuppfattning som förenar dem.

När det kommer till värderingar i det svenska samhället klarläggs vilka som ska vara rådande för skolan i läroplanen. Så här står det om skolans värdegrund:

*"Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande."*

Här är det tydligt varifrån vårt samhälles grundläggande värderingarna kommer. Om det är dessa värderingar som ska ligga till grund för barnens fostran, borde de rimligen även ha ett värde i andra sammanhang. Tyvärr verkar detta erkännande vara politiskt känsligt i Sverige jämfört med andra länder, trots att vårt land formats lika mycket av kristendomen. I Norge har Jonas Gahr Støre, partiledare för socialdemokratiska Arbeiderpartiet, påpekat att hans land förändrades med kristendomen inträde utifrån



det aposteln Paulus skriver i Galaterbrevet att det inte längre är fråga om jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna, utan alla är vi ett i Kristus. ”Detta är ett viktigt budskap som format vårt land genom många år. Det är en del av vårt arv”, sa Støre.

Med tanke på att utredningens uppdrag att redovisa hur andra jämförbara länder väljer att stödja trossamfund, borde regeringen ta fasta på att Sverige avviker från flertalet länder inom EU när det gäller de undantag som tillåts göras i arbetslivsdirektivet. I andra länder kan arbetsgivare uppställa religiösa krav på en vidare personalkrets än enbart personal som berör själva religionsutövningen eller som ska företräda trossamfundet utåt.

När det gäller exkluderingsgrunder ställer sig Pingst frågande till varför utredningen inte valt att utgå från rådande lagstiftning som tydligt föreskriver hur man ska hantera exempelvis trakasserier, hot, våld och diskriminering. Behövs det en särskild lagstiftning för trossamfunden? Något motsvarande har inte ansetts nödvändigt inom andra delar av civilsamhället.

Det är också anmärkningsvärt att ett helt trossamfund ska exkluderas om en enskild företrädare bryter mot demokratikriterierna. Jämför med hur politiska partier inte förlorar sitt partistöd när en enskild partiföreträdare gör ett kontroversiellt uttalande eller rentav begår ett lagbrott. I stället hanteras en överträdelse som ett enskilt fall, men utredningen föreslår en kollektiv bestraffning av trossamfunden som saknar motsvarighet. Pingst motsätter sig detta förslag.

### ***Kapitel 13 – Återkallelse och återkrav***

Pingst är kritisk till förslaget om återkrav och även här är det värdefullt med en jämförelse av villkoren för andra statliga bidrag. Ta exempelvis presstödet som utbetalas till en tidning även om en enskild publicering skulle fällas för förtal.

Utredningen föreslår strikt återbetalningsskyldighet av organisationsbidraget trots att detta bidrag fördelas till församlingarna i trossamfundet endast tio procent av bidraget som stannar hos den centrala organisationen. Pingst menar att det är svårt att återfå pengarna från de enskilda församlingarna och att det därför blir centralorganisationen som drabbas av återbetalningen trots att denna kan ha varit oskyldig till brott mot exempelvis demokratikriterierna som föranlett återkrav.

### ***Kapitel 15 – En ny lag om stöd till trossamfund***

Pingst tycker att det råder orättvisa när Svenska kyrkan inte behöver inhämta skriftligt samtycke från de personer vilkas avgifter ska tas in med statlig hjälp, liksom att Svenska kyrkan har rätt till statlig avgiftshjälp och till skillnad från övriga trossamfund inte behöver uppfylla några särskilda villkor för att få detta stöd.

### ***Kapitel 17 – Konsekvensanalys***

Om regeringen beaktar förslagen om nya och justerade bidragsformer måste budgetanslaget ökas. Pingst ser annars, som påpekas i kommentaren till kapitel 11, att

trossamfund och lokala församlingar skulle få försämrade möjligheter att kunna göra en budget som sträcker sig över ett år.

### **Kapitel 18 – Författningskommentarer**

I kommentaren till paragraf fyra står det att det statliga stödet ska bidra till att utveckla och stärka trossamfundens arbete med demokratifrågor. Här finns det en risk att stödet styr trossamfundet och att arbetet värderas utifrån det som är majoritetssamhällets värderingar. Pingst har tidigare i detta remissvar klargjort de invändningar och farhågor som vi ser med denna lagändring.

Den föreslagna anmälningsskyldigheten gäller mer än förändrade organisatoriska förutsättningar, den omfattar även brott mot demokratikriterierna. Eftersom det räcker med att en av trossamfundets företrädare eller en inbjudan talare gjort sig skyldig, är det ett vittgående krav och frågan är hur rimligt det är att anmälan ska göras inom några dagar från det att de ändrade förhållandena uppmärksammades. Ska anmälan ske skyndsamt även om man inte är säker på vad som verkligen hänt?

Med tanke på att anmälningsskyldigheten har betydelse vid ställningstagandet till om trossamfundet ska få eftergift vid återkrav av statsbidrag, skapas ett incitament för att göra snabba anmälningar eftersom det har påverkan på trossamfundets rätt till statliga bidrag och avgiftshjälp.

Pingst föreslår i stället att trossamfundet åläggs en skyldighet att informera myndigheten och påbörja en internundersökning för att kunna säkerställa sig om vad som har hänt innan en anmälan görs. Det är värt att påminna regeringen om att utredningen konstaterar att frikyrkorörelsen ofta hade en antihierarkisk prägel (s86) vilket verkligen har gällt Pingströrelsen som blev trossamfundet Pingst – fria församlingar i samverkan efter beslut vid rådslag för riksföreningen den 7 maj 2004.

Med tanke på den stundom hätska debatt som ibland uppstår i frågor kring sexualetik, menar Pingst att det inte är otänkbart att trossamfund skulle kunna komma att utsättas för en provokation med syftet att få en enskild företrädare att agera i strid mot demokratikriteriet med följderna att hela trossamfundet straffas. Detta gör vårt förslag om behovet av en utredning innan anmälan än mer relevant.



I detta ärende har föreståndare Daniel Alm och direktor Madeleine Hansson beslutat.  
Marcus Jonsson har varit föredragande.

Stockholm 29 augusti 2018.



**Daniel Alm**  
Föreståndare (trossamfundsledare)



**Madeleine Hansson**  
Direktor

